

Broodje ham

‘We hadden met Vitesse uit bij Telstar gespeeld. In de kantine bestel ik een broodje. “Mevrouw, mag ik een broodje ha-ha-ha-ham...” Dus die vrouw loopt naar achteren en komt terug met een broodje ham. Ik woest.’

Want?

‘Ik wilde een broodje hamburger!’

PROLOOG

‘W-We-Weten ze thuis dat het een latertje wordt? Reken met mijn spraak op nachtwerk.’

Zo – met een grap over zijn stotteren – verwelkomde Martin Laamers me in een flat in Arnhem-Noord, oktober 2016. Voor *Zwart op Geel*, het supportersmagazine van Vitesse, kwam ik Martin interviewen.

Martin speelde in het Vitesse-elftal dat in 1989 kampioen werd in de eerste divisie en dat daarna als promovendus direct Europees voetbal haalde. Sensationeel: Vitesse bereikte in 1990 ook de finale van de KNVB-beker, die het nipt verloor van PSV. Het superseizoen bleek geen incident. In de jaren negentig groeide Vitesse – achter de traditionele top drie – uit tot de vierde club van Nederland.

Martin was in de jaren negentig een van de steunpilaren in een hechte vriendenploeg waar veel Arnhemmers nu nog met heimwee over praten, met echte clubspelers als Theo Bos, Edward Sturing en John van den Brom. Toen ‘Vites’ nog geen bedrijf of Russisch handelshuis was en gewoon in een stadion (Nieuw-Monnikenhuize) speelde en niet in een overdekte evenementenhal (GelreDome).

Ik stond in die jaren op de kindertribune van Nieuw-Monnikenhuize. Bij de ingang moest ik de knickers inleveren die per ongeluk nog in mijn jaszak zaten. Veel herinneringen aan Martin Laamers had ik niet, eigenlijk speelde hij net iets voor mijn tijd. Ik kende Laamers vooral als Vitesse-poppetje in de videogame *FIFA 1996* op de spelcomputer.

Voor dit boek vroeg ik wat oudere Vitesse-supporters om de voetballer Martin Laamers te typeren. ‘Martin Laamers. Echt zo’n middenvelder die je pas miste als hij meedeed,’ zei er eentje. Die man bedoelde natuurlijk het omgekeerde. Martin was een speler die je pas miste als hij *niet* meedeed.

De laatste jaren trof ik Martin soms in mijn woonplaats Arnhem, meestal stapte hij in schoonmaakkloffie een gebouw in of uit. De eerste keer dat ik hem herkende, dacht ik: *Martin Laamers, ex-voetbalprof, schoonmaker?* De periode van het grote geld in GelreDome maakte Martin net niet mee, maar arm kon hij toch niet zijn geworden? Nieuwsgierig naar zijn verhaal zocht ik hem thuis op voor een interview.

Dat Martin stotterde, had ik gelezen in de Vitesse-boeken van Marcel van Roosmalen, maar ik herinnerde het me pas toen Martin in de deuropening van zijn woning begon te praten. Aan de keukentafel schrok ik van zijn regelmatige en soms langdurige haperingen. Een aantal keer liep Martin zodanig vast dat het leek alsof iemand op de repeatknop had gedrukt. Ik vond het moeilijk hem te zien worstelen met woorden en probeerde mijn schrik te verbergen. Later vertelde Martin dat hij mijn spanning had gevoeld ('Ik heb daar sprieten voor ontwikkeld. Maar een schrikreactie is heel normaal, hoor.').

Die avond, in de flat van zijn vriendin en moeder van hun eenjarige zoontje, vertelde Martin openhartig over de strijd met zijn spraak. 'Voor mij is stotteren een wedstrijd die niet te winnen valt. Dus alles draait om acceptatie. Dat accepteren heeft bij mij heel lang geduurd. Te lang. Pas zo'n vijf jaar geleden stopte ik met vechten tegen het stotteren. Sindsdien denk ik: ja, ik stotter, maar ik kan en zal praten. Voor die tijd wilde ik ook praten – ik wil altijd praten – maar durfde niet. Nog steeds accepteer ik het stotteren niet voor de volle honderd procent. Er blijven altijd een paar procentjes die zich niet overgeven.'

Dat van die niet te winnen wedstrijd mocht ik benoemen, maar Martin benadrukte dat zijn spraakgebrek niet het onderwerp van het interview moest worden. 'Ik wil mijn carrière, waarover ik tevreden ben, niet door het stotteren laten overschaduwen.'

Maar onder die tevredenheid schuilde teleurstelling. 'Ik heb meer wedstrijden voor Vitesse gespeeld dan Theo Jans-

sen. Theo wordt gezien als Vitesse-boegbeeld, ik niet. Verre van.’ Een passage die ik uit het interview moest schrappen, want: ‘Ik wil niet zielig overkomen.’

Toch knaagde het, dat het stotteren zoveel moeilijk en onmogelijk had gemaakt. ‘Jongens met wie ik heb gevoetbald, zoals Theo Bos, Edward Sturing en John van den Brom, waren toen het gezicht van Vitesse en nu nog. Iedereen kent ze. Ze zijn hoofdtrainer van Vitesse geweest. Ik ben niet eens jeugdtrainer geworden bij de club, waar het wemelt van oud-spelers. Ze hebben me nooit gevraagd. Waarom? Mijn spraak natuurlijk!’

Ex-voetballer die worstelt met een spraakgebrek: ik zag er wel een boek in. Bestellers *Gijp* en *Kieft* bewezen dat er een markt is voor voetbalbiografieën. Bovendien kreeg ik de indruk dat Martin zijn verhaal kwijt wilde.

‘Zielig doen in een boek? Daar heb ik geen zin in,’ wuifde Martin mijn boeksuggestie weg. ‘Lijkt het net of ik mijn spraak gebruik om weer in de picture te komen. Zo wil ik geen aandacht krijgen.’

DE GEPARFUMEERDE AUTO VAN HANS DORJEE

Hoe was jouw relatie met trainers?

‘Prima. Op school was ik niet de ideale leerling, maar voor een trainer was ik makkelijk om mee te werken. Ik had geen grote mond, luisterde goed en speelde zonder morren en met volle inzet op de plek waar ik werd opgesteld.’

Saai hoor. Voor een biografie moet we een beetje frictie hebben.

‘Ik ken wel een coach die niet zo blij met me was. Hans Dorjee, mijn eerste trainer bij Vitesse.’

Waarom was Hans niet blij met jou?

‘Het was niet iets voetbaltechnisch, ook geen wangedrag. Het had met de auto van Dorjee te maken.’

De auto van Hans Dorjee?

‘Ja. De auto van Hans Dorjee, daar had Martin Laamers geen goede invloed op.’

Vertel.

‘Als de trainingsvelden door vorst, droogte of regen op Monnikenhuize weer eens slecht waren, weken we uit naar Sportpark Valkenhuizen, bovenop de Geitenbult. Daar waren kunstgrasvelden van een hockeyvereniging. Mijn teamgenoot Roberto Straal, fysiotherapeut Rob Lagé en ik reden eens met Hans mee. Toen we op Valkenhuizen aankwamen, moest Hans parkeren. Zei Hans tegen mij, omdat ik op de achterbank zat: “Martin, kijk jij even mee tot hoever ik naar achteren kan?” Dus Hans rijdt naar achteren en... BOEM! Vol met de achterkant tegen een boom.’

Jij lette niet op?

‘Ik wilde STOP zeggen, maar er kwam niks uit! Roberto en Rob lachen natuurlijk. Ik niet. Ik baalde. Weer mijn verdomde spraak.’

Hoe reageerde Dorjee?

‘Die zag er de humor wel van in. Aardige man, Dorjee. Diezelfde auto die ik met mijn spraak beschadigde, leende hij bij uitwedstrijden vaak uit aan mijn vader. Voordat wij de spelersbus instapten, gaf Hans zijn autosleutels aan mijn pa.’

Had jouw vader geen auto?

‘Jawel. Ik weet eigenlijk niet waarom, misschien was dat zo afgesproken met contractonderhandelingen. Het scheelde mijn vader benzinekosten. Nou ja, mijn pa reed dan met mijn broertje en ons neefje Richard naar uitwedstrijden. Pa nam dan BVO’tjes mee. Biertjes Voor Onderweg.’

Had je vader een alcoholprobleem?

‘Nee joh, het was een andere tijd. Drinken en roken waren toen heel normaal. Ook achter het stuur. Wat ik wilde vertellen: pa’s bierflessen knalden in de auto van Dorjee eens tegen elkaar. De hele auto onder het bier. Deppte pa de boel droog met papierenzakdoekjes uit het dashboardkastje. Daar vond hij ook een fles parfum van Gaultier. Spoot pa Gaultier over de biervlekken heen, zodat Hans geen onraad rook.’

En: had Hans wat door?

‘Hans zei alleen: “Jongens, wat ruikt de auto lekker.” Toen ik het verhaal hoorde, werd ik boos op mijn vader. Het was mijn eerste seizoen bij Vitesse en dan morst hij bier in de auto van de trainer.’

GOKKEN (3)

‘Omdat ik nu zo met dit boek bezig ben, denk ik veel na over vroeger. Laatst schoot deze gedachte door mijn hoofd: het stotteren heeft een flinke rol gespeeld bij mijn gokverslaving.’

Ja?

‘Als stotteraar voel je je vaak eenzaam. Ik wel in ieder geval. Praten doe je alleen. In je hoofd ben je er de hele dag mee bezig. Moet ik wat gaan zeggen zo? Hoe ga ik dat zeggen? Zal ik uit mijn woorden komen? Wat gaan die mensen daar van mij denken? Jongen, het is een dodelijk vermoeiend gevecht met jezelf.’

Dat begrijp ik.

‘Achter de gokkast werd ik gehypnotiseerd door het spelletje. Ik vergat dat ik stotterde. Het werkte enorm ontspannend. En dat is lekker, om even van je problemen en verdriet te worden verlost. Ik hoefde niet te praten, alleen te drukken. Misschien is het een slap excuus, maar het zou kunnen, toch?’

Klinkt als een aannemelijke verklaring.

‘Ik ben er zelf nog steeds niet uit wat mij gokverslaafd heeft gemaakt.’

Ik denk een combinatie van factoren.

‘Dat denk ik ook. Verdriet, verveling, plezier, het stotteren, het feit dat gokken in mijn omgeving normaal was... Een optelsom.’